

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kuntatalousohjelma vuodelle 2022

Syksy 2021

Valtiovarainministeriö, kunta- ja aluehallinto-osasto
27.9.2021

Esityksen sisältö

1. Kuntatalouden tila 2020
2. Kuntatalous valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2022
3. Kuntia koskevat valtion toimenpiteet hallinnonaloittain vuonna 2022
4. Kuntatalouden kehitysarvio 2022–2025

Syksyn 2021 kuntatalousohjelma on laadittu vuotta 2022 koskevan talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä

- Kuntatalousohjelma syventää talousarviovalmistelun kuntataloutta koskevaa arviointia.
- Kuntatalousohjelmassa arvioidaan kuntatalouden tilaa sekä kuntien mahdollisuuksia selvittää peruspalvelujen järjestämisestä valtion talousarvioesityksen mukaisella rahoituksella ja päätetyillä toimenpiteillä.
- Painopiste on kuntatalouden kehitysnäkymien ja valtion toimenpiteiden tarkastelussa. Toimenpiteiden vaikutuksia on arvioitu koko kuntatalouden lisäksi kuntakokoryhmittäin sekä rahoitusperiaatteen toteutumisen näkökulmasta.
- VM:n kansantalousosasto on valmistellut kuntatalouden kehitysarvion, joka esitetään kuntatalousohjelmassa kuntien kirjanpidon käsittein.

Kuntatalouden tila 2020

Kuntatalous vahvistui merkittävästi vuonna 2020 (1/2)

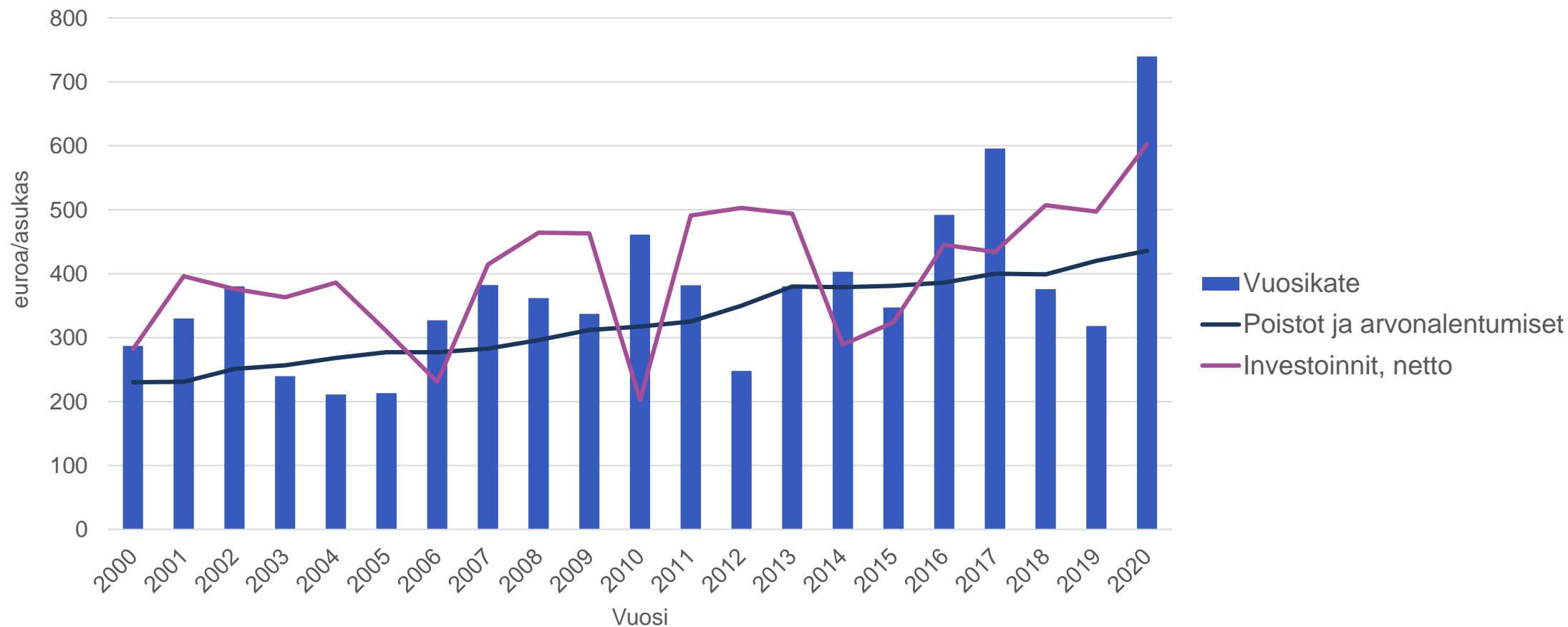
- Kuntatalouden tilanne oli poikkeuksellisen vahva vuonna 2020 erityisesti tulorahoituksen näkökulmasta.
- Kehitykseen vaikutti koronapandemiasta johtunut poikkeustilanne, minkä myötä valtio tuki kuntasektoria merkittävällä, kokonaisuudessaan noin 3 mrd. euron tukipaketilla.
 - Tuista merkittävä osa kohdennettiin peruspalvelujen valtionosuuksien kautta, joten valtionosuudet kasvoivatkin peräti noin 28 prosenttia vuodesta 2019.
- Myös kuntien verotulot kasvoivat ennakoitua enemmän ja toimintamenot ennakoitua vähemmän.
 - Verotulojen kehitykseen vaikutti erityisesti yhteisöveron jako-osuuden 10 %-yksikön määräaikainen korotus.

Kuntatalous vahvistui merkittävästi vuonna 2020 (2/2)

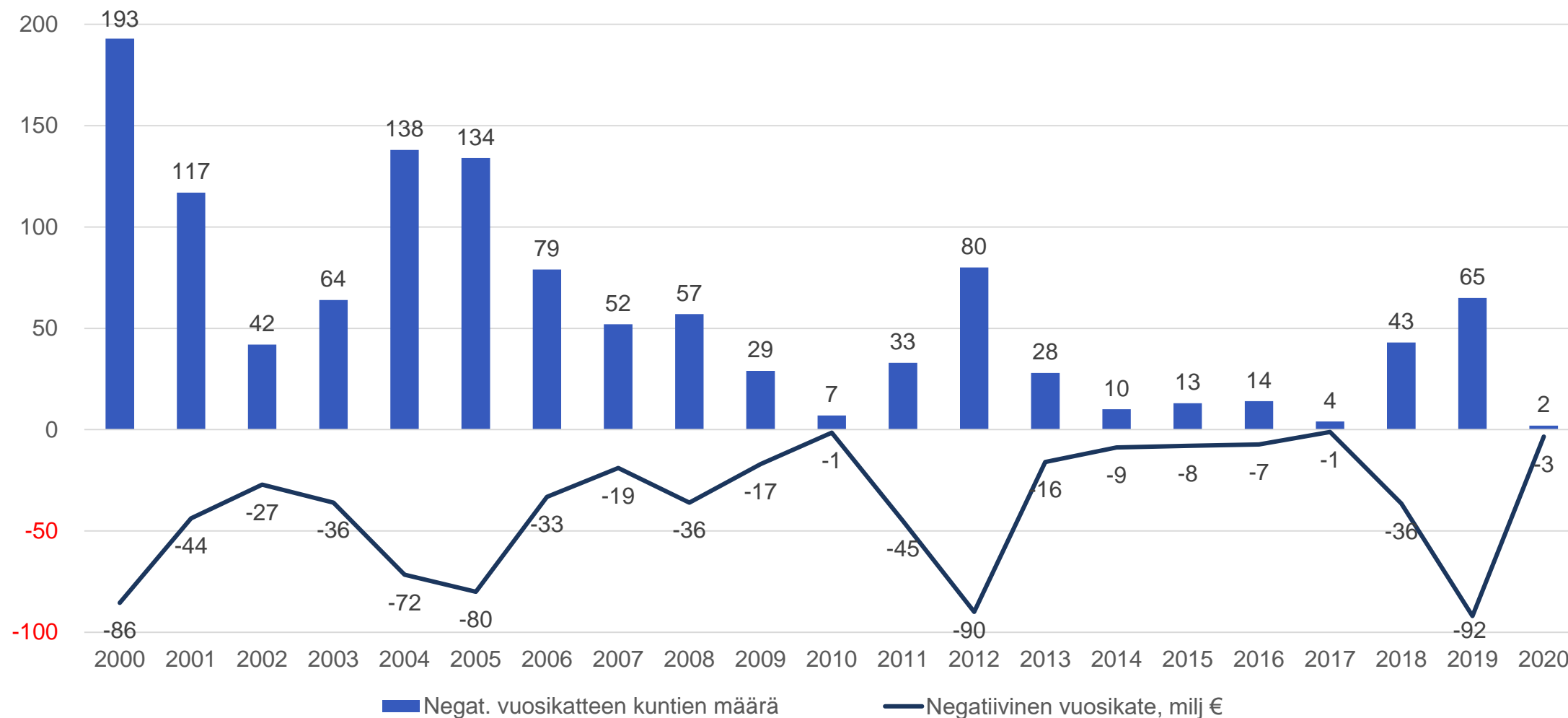
- Kuntatalouden yhteenlaskettu vuosikate kaksinkertaistui edellisvuodesta ollen noin 4,7 mrd. euroa (+100 milj. euroa helmikuun arviotietoon verrattuna).
 - Vuosikate riitti kattamaan poistot ja käytännössä myös investoinnit, mikä on varsin poikkeuksellista.
- Negatiivisen vuosikatteen kuntien määrä laski merkittävästi edellisvuodesta ja oli koko 2000-luvun pienin niiden määrän ollessa vain kaksi.
- Kuntakonsernien tilinpäätökset olivat peruskuntien tapaan hyvin vahvat. Vuosikate vahvistui lähes 2,5 mrd. euroa riittäen kattamaan poistot noin 2,2 mrd. eurolla.
 - Vuosikate oli negatiivinen vain yhdellä kuntakonsernilla.

Edellisistä vuosista poiketen kuntien vuosikate riitti kattamaan poistot ja arvonalentumiset sekä nettoinvestoinnit vuonna 2020

Kuntien rahoituksen riittävyys vuosina 2000–2020, euroa/asukas

Kuntatalouden vahvistuminen näkyi myös negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärässä

Kuntatalouden vahvistumisesta huolimatta kuntayhtymien alijäämät ja lainamäärät jatkoivat kasvuaan

Manner-Suomen kuntayhtymien talous vuosina 2018–2020 ja muutos vuosina 2019–2020

	2018 TP	2019 TP	2020 TP	Muutos 2019–2020 mrd. euroa	Muutos 2019–2020 prosenttia
Toimintatuotot	15,41	16,55	16,98	0,43	2,60 %
Toimintakulut	14,75	15,9	16,28	0,38	2,40 %
Toimintakate	0,67	0,66	0,71	0,05	7,10 %
Vuosikate	0,59	0,58	0,62	0,04	6,60 %
Poistot ja arvonalentumiset	0,62	0,62	0,68	0,06	9,20 %
Vuosikate - poistot	-0,03	-0,04	-0,06	-0,02	
Tilikauden tulos	0,03	-0,04	-0,06	-0,02	-69,70 %
Nettoinvestoinnit	-1,04	-1,3	-1,38	0,08	6,50 %
Vuosikate - nettoinvestoinnit	-0,45	-0,71	-0,76	-0,05	
Lainakanta	3,88	4,67	5,51	0,84	17,90 %

Kuntayhtymät, joilla taseessa kertynyttä alijäämää 2013-2020 ja kertyneen alijäämän määrä, milj. euroa

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Alijäämäiset kuntayhtymät	39	34	28	22	16	19	21	20
Kertynyt alijäämä yht., milj. euroa	-217	-192	-130	-71	-35	-52	-100	-185

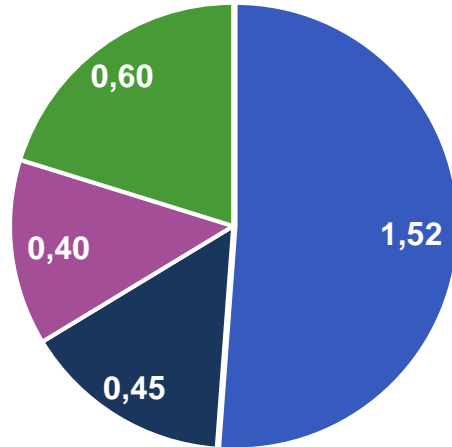
Kuntakonsernien talous vahvistui selvästi

Manner-Suomen kuntakonsernien talous vuosina 2018–2020 ja muutos vuosina 2019–2020

	2018 TP	2019 TP	2020 TP	Muutos 2019-2020 mrd. euroa	Muutos 2019-2020 prosenttia
Toimintakate	-26,92	-28,03	-28,85	0,82	2,90 %
Verotulot	22,27	22,85	23,78	0,93	4,10 %
Käyttötal. valtionosuudet	9,61	9,78	12,22	2,44	24,90 %
Verorahoitus yht.	31,89	32,63	36	3,37	10,30 %
Rahoituserät, netto	0,23	-0,13	-0,25	0,12	92,30 %
Vuosikate	4,74	4,48	6,89	2,41	53,80 %
Poistot	4,28	4,47	4,68	0,21	4,70 %
Vuosikate – poistot	0,46	0,01	2,21	2,2	
Nettoinvestoinnit	-6,24	-6,83	-7,27	0,44	6,40 %
Vuosikate – nettoinvestoinnit	-1,5	-2,35	-0,38	1,97	
Lainakanta	35,99	39,05	41,17	2,12	5,40 %
Rahavarat	7,37	7,78	9,26	1,48	19,00 %
Taseen kertynyt yli-/alijäämä	12,55	12,67	14,69	2,02	15,90 %

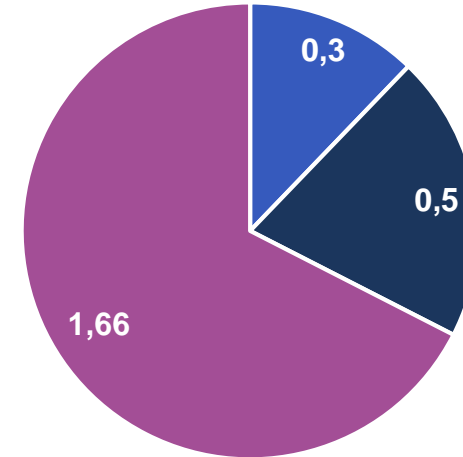
Kuntatalouden tukitoimet vuosina 2020-2021

Vuoden 2020 lisätalousarviot,
2,97 mrd. €*

- Peruspalvelujen valtionosuuden lisäys
- Yhteisöveron jako-osuuden korotus 10 %-yks.
- Sairaanhoitopiirien valtionavustus
- Muut tukitoimenpiteet

Vuoden 2021 varsinainen talousarvio,
2,46 mrd. €

- Peruspalvelujen valtionosuuden lisäys
- Yhteisöveron jako-osuuden korotus 10 %-yks.
- Välittömästi koronavirustilanteeseen liittyvien kustannusten korvaaminen kunnille

Tiedot valtiovarainministeriön hallinnonalan kunnille ja kuntayhtymille vuosina 2020-2021 maksetuista koronatuista löytyvät kootusti osoitteesta: vm.fi/kuntien-koronatuet

Kuntatalous valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2022

Kuntien valtionapuihin osoitetaan 13,1 mrd. euroa vuonna 2022

- Laskennallista valtionosuudet kasvavat 3,9 prosenttia.
- Valtionavustusten taso puolittuu vuodesta 2021.
 - Vuoden 2021 talousarvioon sisältyy mm. 1,6 mrd. euron valtionavustus koronatestauksen ja –jäljityksen kustannuksiin.
- Veromenetysten korvaukset kasvavat 12,4 prosenttia.
- Yhteensä valtionapujen taso alenee 0,9 mrd. euroa vuoden 2021 varsinaisesta talousarviosta.
 - Valtionapujen tasoa korottivat vuosina 2020 ja 2021 koronapandemian takia kunnille osoitettu lisätuki.
 - Vuoden 2022 talousarvioesitykseen ei sisälly enää koronatukitoimia kunnille.

Kuntien valtionavut hallinnonaloittain, milj. euroa

Milj. euroa	TA 2020	TA + LTA:t 2020	TA 2021	TAE 2022	Muutos % TA 2021–TAE 2022
Laskennalliset valtionosuudet	8 106	9 701	8 755	9 100	3,9 %
VM	7 074	8 652	7 698	7 985	3,7 %
OKM ¹⁾	1 032	1 049	1 057	1 115	5,5 %
josta kuntayhtymien osuus	1 041	1 478	1 522	1 544	1,4 %
Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä	2 269	2 383	2 360	2 652	12,4 %
Valtionavustukset					
OM yhteensä	0	0	0	11	100,0 %
SM yhteensä	0	0	0	0	0,0 %
VM yhteensä	40	420	20	30	50,0 %
OKM yhteensä	238	382	286	264	-7,7 %
MMM yhteensä	4	6	4	4	0,0 %
LVM yhteensä	42	208	42	45	7,1 %
TEM yhteensä	196	230	247	211	-14,6 %
STM yhteensä	517	900	2 229	690	-74,6 %
YM yhteensä	61	97	61	57	-6,6 %
Valtionavustukset yhteensä, milj. euroa	1 099	2 243	2 889	1 313	-54,5 %
Valtionavut yhteensä, milj. euroa	11 474	14 326	14 004	13 065	-6,7 %

1) Kuntien laskennallinen osuus on arvioitu OKM:n hallinnonalan (ml. yksityiset) kokonaisuudesta.

Peruspalvelujen valtionosuus ja verotulomenetysten korvaukset vuonna 2022

Kuntien peruspalvelujen valtionosuus ja verotulomenetysten korvaukset vuosina 2020-2022, milj. euroa

	TA 2020	TA+LTA 2020	TA 2021	TAE 2022	Muutos TA2021-TAE2022
VM, peruspalvelujen valtionosuus	7 074	8 652	7 698	7 985	287
Verotulomenetysten korvaukset	2 269	2 383	2 360	2 652	292
Yhteensä, milj. euroa	9 343	11 035	10 058	10 637	579

- Kuntien peruspalvelujen valtionosuus kasvaa vuoden 2021 varsinaiseen talousarvioon verrattuna noin 290 milj. eurolla. Vertailussa edellisvuoteen tulee kuitenkin huomioida, että vuonna 2021 peruspalvelujen valtionosuuteen tehtiin koronapandemiasta johtuen 300 milj. euron kertaluonteinen lisäys, joka poistuu vuonna 2022.
- Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti laskee 25,67 prosentista 23,59 prosenttiin vuonna 2022. Yli puolet muutoksesta on kuitenkin momentin sisäistä teknistä muutosta, joka ei vähennä kuntien saaman valtionosuuden määrää.
- Kunnille maksettavat verotulomenetysten korvaukset kasvavat vuonna 2022 lähes 300 milj. eurolla.

Peruspalvelujen valtionosuuteen vaikuttavat tekijät

- Verrattuna vuoden 2021 varsinaiseen talousarvioon peruspalvelujen valtionosuudet kasvavat vuonna 2022 noin 290 milj. eurolla.
- Valtionosuuden kasvua vuonna 2022 selittävät ennen kaikkea hallituksen kevään 2021 kehysriihessä päättämä 246 milj. euron erillinen valtionosuuden korotus sekä vuoden 2022 indeksikorotus (2,5 %), joka on noin 188 milj. euroa.
- Kuntien uudet ja laajenevat tehtävät lisäävät valtionosuutta noin 116 milj. eurolla.
- Valtionosuuden tasoa laskee vuonna 2022 erityisesti vuonna 2021 koronapandemian vuoksi maksettujen noin 300 milj. euron kertaluonteisten lisäysten poistuminen.
- Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistuksen vaikutus on noin 564 milj. euroa. Kustannustenjaon tarkistuksen valtionosuusvaikutusta ei kuitenkaan huomioida, vaan valtionosuuteen tehdään kustannustenjaon tarkistuksen vaikutusta vastaava vähennys. Tämä johtuu siitä, että kuntataloutta on tuettu voimakkaasti vuonna 2020 ja koronasta aiheutuvat välittömät kustannukset kompensoidaan kunnille myös vuonna 2021. Valtionosuutta korotetaan kuitenkin edellä mainitulla erillisellä 245,7 milj. euron lisäyksellä.
- Valtionosuutta vähentää 10 milj. euron siirto kuntien yhdistymisavustuksiin.
- Kuntien harkinnanvaraiseen valtionosuuden korotukseen on varattu 10 milj. euroa.

Peruspalvelujen valtionosuuteen vaikuttavat tekijät

- Peruspalvelujen valtionosuuteen vuonna 2022 vaikuttavat uudet ja laajenevat tehtävät:
 - Vanhuspalvelulain muutos (hoivahenkilöstön vähimmäismitoitus); 43,7 milj. euroa (kokonaistaso 96,5 milj. euroa)
 - Asiakasmaksulain uudistus; 28,0 milj. euroa (kokonaistaso 45,0 milj. euroa)
 - Lastensuojelun jälkihuollon laajennus; 12,0 milj. euroa (kokonaistaso 36,0 milj. euroa)
 - Seulontaohjelman laajennus; 10,0 milj. euroa (uusi toimenpide)
 - Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen (kuraattorien vähimmäismitoitus); 8,4 milj. euroa (uusi toimenpide)
 - Varhaiskasvatuksen tuki; 6,25 milj. euroa (uusi toimenpide)
 - Lastensuojelun vähimmäishenkilöstömitoitus (sosiaalityöntekijät); 4,8 milj. euroa (uusi toimenpide)
 - Oppivelvollisuuden laajentaminen; 2,8 milj. euroa (kokonaistaso 9,7 milj. euroa)
 - Sairausvakuutuslain muutos (kuntoutustarpeen arvioinnin kehittäminen), 1,0 milj. euroa (uusi toimenpide)
- Talousarvioesitykseen sisältyy lisäksi ehdotus 2 milj. euroa kertaluonteisesta valtionosuuden lisäyksestä liittyen kuntien velvollisuuteen osallistua sote-uudistuksen valmisteluun.

Miksi peruspalvelujen valtionosuusprosentti laskee?

- Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti laskee 25,67 prosentista 23,59 prosenttiin vuonna 2022. Yhteensä valtionosuusprosentti laskee 2,08 prosenttiyksikköä.
- Valtionosuusprosentissa on muutoksena huomioitu seuraavat tekijät:
 - Uudet ja laajenevat tehtävät (n. 116 milj. euroa), +0,30 %-yksikköä
 - Erillinen valtionosuuden korotus (245,7 milj. euroa), +0,80 %-yksikköä
 - Vuoden 2022 kustannustenjaon tarkistuksen neutralisointi (-563,5 milj. euroa); -1,87 %-yksikköä
 - Vuosien 2016, 2018 ja 2019 indeksikorotuksiin liittyvien vähennysten (-168,5 milj. euroa) muuttaminen pysyviksi vähennyksiksi; -0,55 %-yksikköä
 - Kilpailukyky sopimukseen liittyvän vähennyksen (-233,6 milj. euroa) muuttaminen pysyväksi vähennykseksi; -0,76 %-yksikköä
- Vuonna 2022 yli puolet valtionosuuden muutoksesta on momentin sisäistä teknistä muutosta, jossa aikaisemmin määräaikaisina pidetyt vähennykset on muutettu pysyviksi vähennyksiksi ja huomioitu valtionosuusprosentissa. Tämä momentin sisäinen tekninen muutos ei vähennä kuntien saaman valtionosuuden määrää.

Mitä peruspalvelujen valtionosuusprosentin lasku tarkoittaa?

- Valtionosuusprosentti on laskenut viimeisen kymmen vuoden aikana noin kymmenen prosenttiyksikköä (v. 2010: 34,08 % → v. 2022: 23,59 %).
- Valtionosuusprosentin muutos ei kerro kunta-valtio-rahoitussuhteen muutoksesta, sillä prosenttiin on vuosien aika vaikuttanut monet tekijät, joista monet ovat olleet kunta-valtiosuhteessa kustannusneutraaleja.
 - Muun muassa varhaiskasvatusmaksujen alentamisen kompensointi kunnille ja ammattikorkeakoulujen kuntien rahoitusosuuden poistoon liittyvä vähennys tai valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistus vuonna 2015.
- Valtionosuusprosentin vuosimuutos ei myöskään kerro kunta-valtio-rahoitussuhteen muutoksesta → vaikka valtionosuusprosentti vuonna 2022 laskee selvästi, nousee valtionosuuksien määrä samaan aikaan noin 300 milj. eurolla.
 - Näin siitä huolimatta, että samanaikaisesti valtionosuuksista poistuu noin 300 milj. euroa koronatilanteen vuoksi maksettuja kertaluonteisia lisäyksiä.
- Valtionosuusprosentin merkitystä kuntien rahoituksessa pienentää myös se, että uusiin tai laajeneviin tehtäviin ja velvoitteisiin osoitetaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti 100 prosentin valtionosuus.

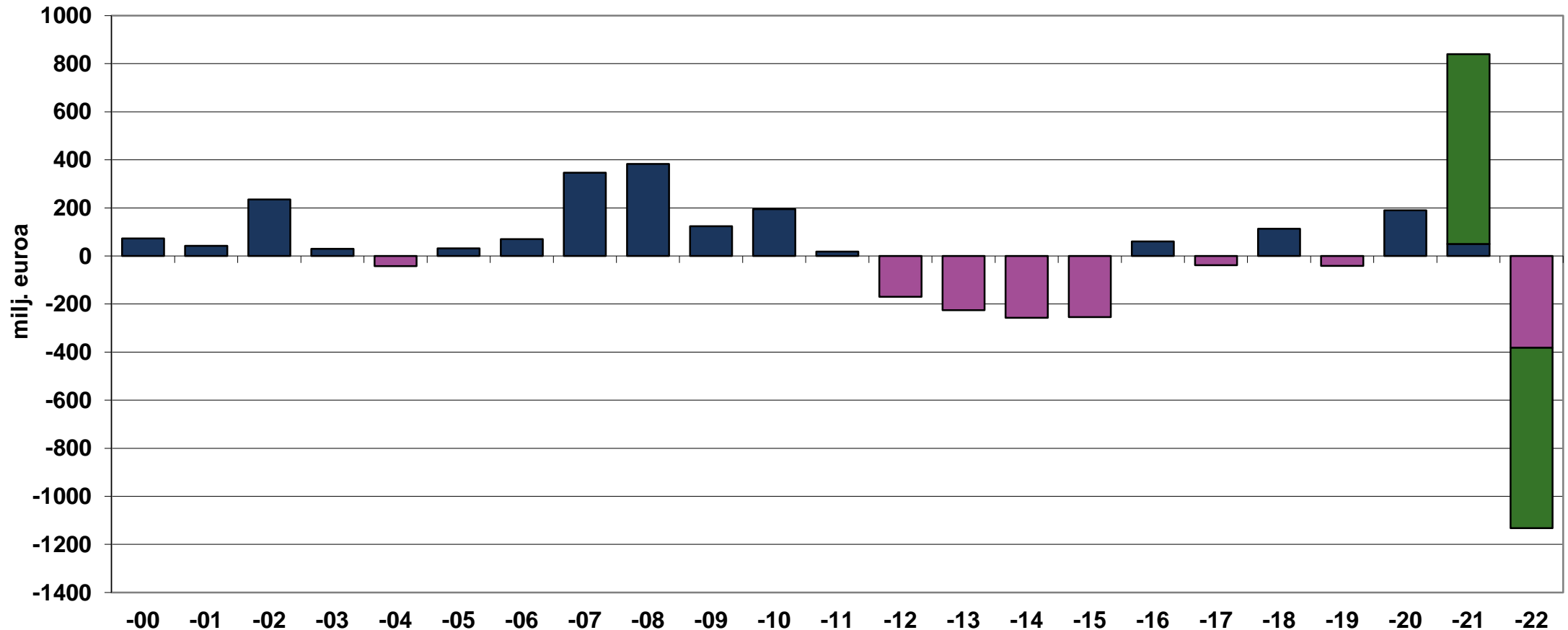
Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF) saatavan rahoituksen kuntavaikutukset

EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä kohdistuu kuntatalouteen vuonna 2022 noin 134 milj. euroa.

Elpymis- ja palautumistukivälineen rahoitus kunnille vuosina 2021–2022, milj. euroa.

Hallinnonala	Toimi	Rahoitus vuonna 2021	Rahoitus vuonna 2022
STM	Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuuden vahvistaminen	39,0	124,0
OKM	Jatkuvan oppimisen uudistus	1,6	4,0
TEM	Ohjaamoiden monialaisuuden tukeminen	3,2	3,2
YM	Avustukset kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen	0	2,5
	YHTEENSÄ	43,8	133,7

Valtion toimenpiteet heikentävät kuntataloutta yli miljardilla vuonna 2022, mutta muutosta selittää pääosin koronatuukien poistuminen

Tarkastelu tehdään edellisen vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Tämän vuoksi kuviossa eivät näy vuoden 2020 lisäbudjeteissa tehdyt tukitoimet. Tarkastelussa otetaan huomioon vain päätösperusteiset toimet; lakisääteiset indeksitarkistukset ja kustannustenjaon tarkistus eivät sisälly lukuihin. Kuviossa on vuoden 2021 osalta eroteltu koronaan liittyvien kertaluonteisten tukien vaikutus ja vuoden 2022 osalta tukien poistumisen vaikutus kuntatalouteen (vihreäksi värjätty osuus).

Poimintoja hallinnonalojen kuntia koskevista toimenpiteistä vuonna 2022

Valtiovarainministeriö

- Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (diat 15-19)
- Verotulomenetysten korvaukset (dia 15)
- Peruspalveluiden valtionosuudesta siirretään 10 milj. euroa kuntien harkinnanvaraisiin yhdistymisavustuksiin

Ansiotuloverotuksen keskeisiä muutoksia

- Ansiotuloveroperusteisiin tehdään ansiotasoindeksin muutosta vastaava tarkistus, joka vähentää kunnallisveron tuottoa 209 milj. euroa
- Lisäksi kotitalousvähennystä kasvatetaan määräaikaisesti niin kotitalous-, hoiva- ja hoitotyön kuin öljylämmityksestä luopumisen osalta tehtävien lämmitystapamuutosten osalta.
- Vähäpäästöisten työsuhdeautojen verotusarvoa alennetaan
- Ansiotuloveroperusteiden muutosten vaikutus on yhteensä noin 230 milj. euroa ja se kompensoidaan kunnille valtion budjetista maksettavina veromenetysten korvauksina.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

- Varhaiskasvatukseen tukeen ehdotetaan vuonna 2022 yhteensä 15 milj. euroa, josta 6,25 milj. euroa on peruspalvelujen valtionosuuden lisäystä ja 8,75 milj. euroa toimeenpanoa tukevia valtionavustuksia.
- Oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja perusopetuksessa ja toisella asteella vahvistetaan säätämällä oppilashuollon sitovista mitoituksista. Vuonna 2022 toimenpiteeseen kohdennetaan 20 milj. euroa, josta peruspalvelujen valtionosuuksina 8,4 milj. euroa ja valtionavustuksina 11,6 milj. euroa.
- Vuonna 2022 ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden tarvitseman opetuksen ja ohjauksen varmistamiseksi opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen kohdennetaan 70 milj. euroa, mistä kuntatalouteen arvioidaan kohdistuvan noin 51,8 milj. euroa.
- Vuosien 2022–2024 aikana toteutetaan oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen määräytymisperusteiden uudistamisen kokeilu, jolla tuetaan nuorten kouluttautumista ja työllistymistä. Kokeiluun kohdennetaan 5 milj. euroa vuonna 2022 ja kuntatalouteen tästä arvioidaan kohdistuvan noin 3,7 milj. euroa.
- Maahanmuuttajien kotouttamiskoulutukseen ehdotetaan lisäystä 5 milj. euroa vuodesta 2022 alkaen. Lisäys maksetaan vapaan sivistystyön järjestäjille valtionosuutena, josta kuntiin kohdistuu arviolta 1,5 milj. euroa.

Sosiaali- ja terveysministeriö

- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuuden vahvistaminen sekä työkyvyn vahvistamiseen (EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen rahoitus) 124 milj. euroa
- Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman jatko 20 milj. euroa
- Rintamaveteraanien kotona asumista tukevat palvelut 95,2 milj. euroa
- Kotihoidon resurssien riittävyys ja omaishoidon kehittäminen 40 milj. euroa
- Peruspalvelujen saatavuuden parantaminen muun muassa hoitotakuuta tiukentamalla 40 milj. euroa
- Osatyökykyisille suunnattu työkykyohjelma 5,5 milj. euroa

Talousarvioesityksessä näkyvät myös aiemmin aloitetut peruspalvelujen kehittämistoimet

Pysyviä toimenpiteitä, muun muassa:

- Vanhuspalveluiden henkilöstömitoitus
- Oppivelvollisuuden laajentaminen
- Sote-asiakasmaksulain uudistus
- Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen

Määräaikaisia toimia, muun muassa:

- Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen kehittäminen
- Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmat
- Harrastusmahdollisuus kaikille koulupäivän yhteydessä

Kuntatalouden kehitysarvio ja kuntatalouden sopeutusaine

Kuntatalouden kehitysarvio

- Kuntatalouden kehitysarvio laaditaan valtiovarainministeriön kansantalousosastolla.
- Kuntatalouden kehitysarvio tehdään painelaskelmana, jossa ei tehdä oletuksia kuntien omista toimenpiteistä eikä veroprosenttien muutoksista vuoden 2021 jälkeen.
- Painelaskelma on yleiseen talous- ja väestökehitykseen perustuva ura, jossa väestön ikääntymisestä aiheutuva palvelutarpeen kehitys kohdistetaan ostoihin.
- Kuntatalouden kehitysarviossa on otettu huomioon vuosia 2022–2025 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan, valtion vuoden 2021 lisätalousarvioihin ja vuoden 2022 talousarvioesitykseen sisältyvät toimenpiteet.

Kuntatalouden näkymiin liittyy epävarmuutta

- Koronatilanne on vähitellen väistymässä mutta muodostaa edelleen epävarmuutta kuntatalouden näkymiin.
- Valtion tukitoimien poistuessa kuntatalouden arvioidaan heikentyvän vuonna 2022.
- Sote-uudistuksen vaikutus ei näy täysimääräisesti kuntien verotuloissa vuonna 2023, joten kuntatalous vahvistuu hetkellisesti.
- Vuosina 2024-25 kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta on selkeästi negatiivinen, mutta tulojen ja menojen välinen epäsuhde ei kasva.

Kuntatalouden kehitysarvio vuosina 2019–2025 (mrd. €)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Tuloksen muodostuminen							
1. Toimintakate	-29,8	-30,6	-31,0	-32,9	-12,7	-13,0	-13,2
2. Verotulot	23,0	23,9	25,3	25,5	13,6	13,0	13,3
3. Valtionosuudet, käyttötalous	8,7	11,0	10,0	10,6	3,2	3,3	3,4
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
5. Vuosikate	2,3	4,7	4,7	3,6	4,5	3,7	3,8
6. Poistot	-2,9	-3,1	-3,2	-3,3	-3,1	-3,2	-3,3
7. Satunnaiset erät, netto	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Tilikauden tulos	-0,2	1,7	1,6	0,4	1,5	0,6	0,6
Rahoitus							
9. Vuosikate	2,3	4,7	4,7	3,6	4,5	3,7	3,8
10. Satunnaiset erät	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,9	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
12. Tulorahoitus, netto	1,8	4,3	4,3	3,2	4,1	3,3	3,4
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-5,4	-5,7	-5,8	-5,8	-5,0	-5,1	-5,2
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,4	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
15. Investoinnit, netto	-4,0	-4,7	-4,8	-4,8	-4,0	-4,1	-4,2
16. Rahoitusjäämä (tulorahoitusinvestoinnit)	-2,2	-0,4	-0,5	-1,5	0,1	-0,7	-0,7
17. Lainakanta	21,9	23,4	23,8	25,4	20,6	21,3	22,1
18. Kassavarat	6,3	7,9	7,9	7,9	7,4	7,4	7,4
19. Nettovelka (lainat - kassavarat)	15,6	15,5	15,9	17,4	13,2	13,9	14,6

Kuntatalouden näkymät vuodelle 2021 kohentuneet hieman kevään kehitysarvioon verrattuna

- Suomen talouden toipuminen koronapandemiasta on ollut nopeaa keväästä alkaen, ja etenkin työllisyys on kohentunut nopeasti.
- Kuten koko kansantalouden myös kuntatalouden näkymiin sisältyy edelleen koronasta aiheutuvaa epävarmuutta.
- Kuntatalouden näkymät ovat hieman kohentuneet viime keväästä:
 - Tilinpäätökset olivat hieman paremmat kuin tilinpäätösarviot, toiminnan ja investointien rahavirta vuodelta 2020 koheni reilulla 100 milj. eurolla kevään tiedoista
 - Kunnille arvioidaan kertyvän n. 200 milj. enemmän verotuloja kuin mitä keväällä arvioitiin talouden aiemmin arvioitua myönteisemmän kehityksen vuoksi, vaikka ennusteessa on otettu huomioon syksyllä tehtävä jako-osuuksien oikaisu, joka alentaa kuntien kunnallisverokertymää.
- Vuotta 2021 leimaa vielä vahvasti hybridistrategian toimeenpano

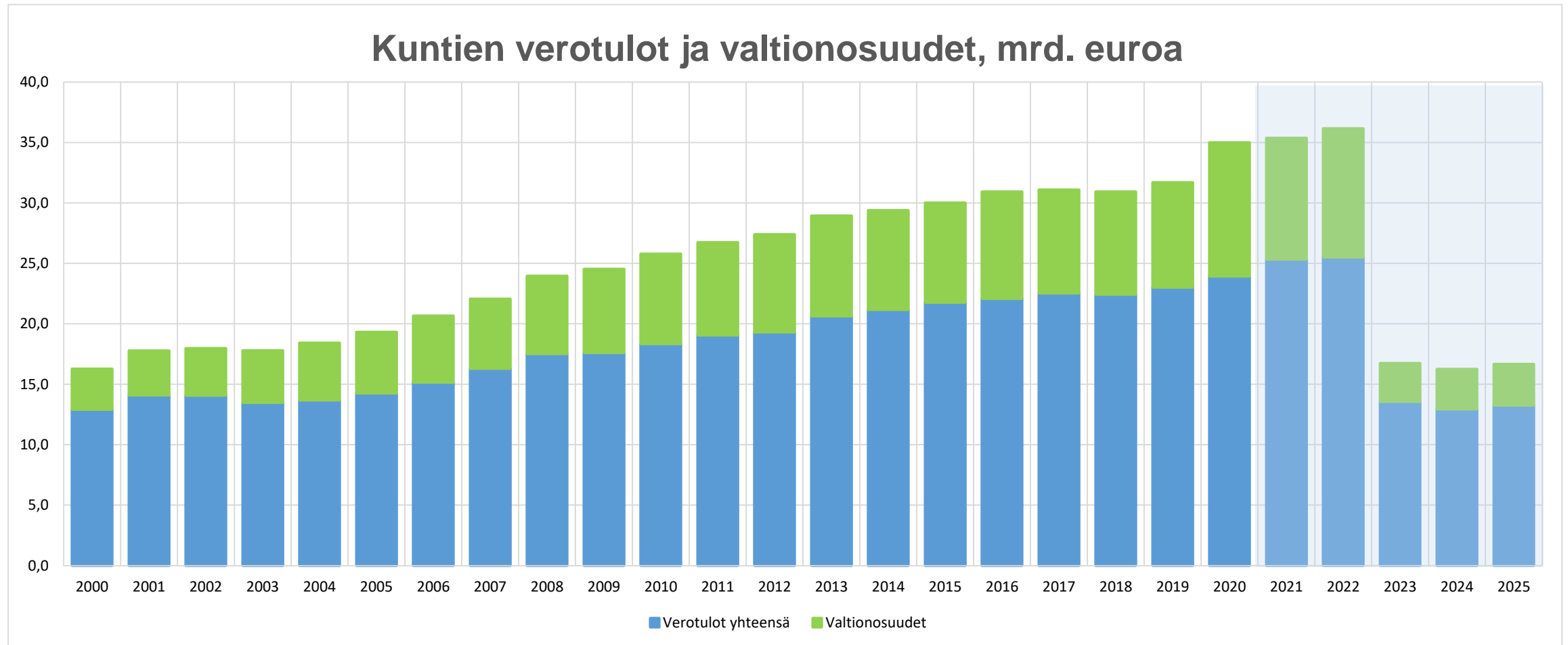
Kuntatalouden menot vuonna 2022

- Toimintamenojen kasvu jatkuu, mutta hidastuu noin 3 prosenttiin koronavirustilanteen aiheuttamien välittömien kustannusten pienentyessä
- Toimintamenoja lisäävät:
 - Väestön ikääntymisestä johtuva sosiaali- ja terveydenhuoltomenojen kasvu
 - Hallituksen päättämät tehtävien laajennukset (kustannukset nousevat vuosittain)
 - Hoito- ja palveluvelka
 - Kustannustason kasvu, peruspalvelujen hintaindeksi 2,5 % vuonna 2022
 - Kunta-alan palkkaratkaisu 2022?
- Investointien arvioidaan pysyvän korkealla tasolla
- Toisaalta sote-uudistus saattaa kannustaa kuntia hillitsemään sote-menojen kasvua.

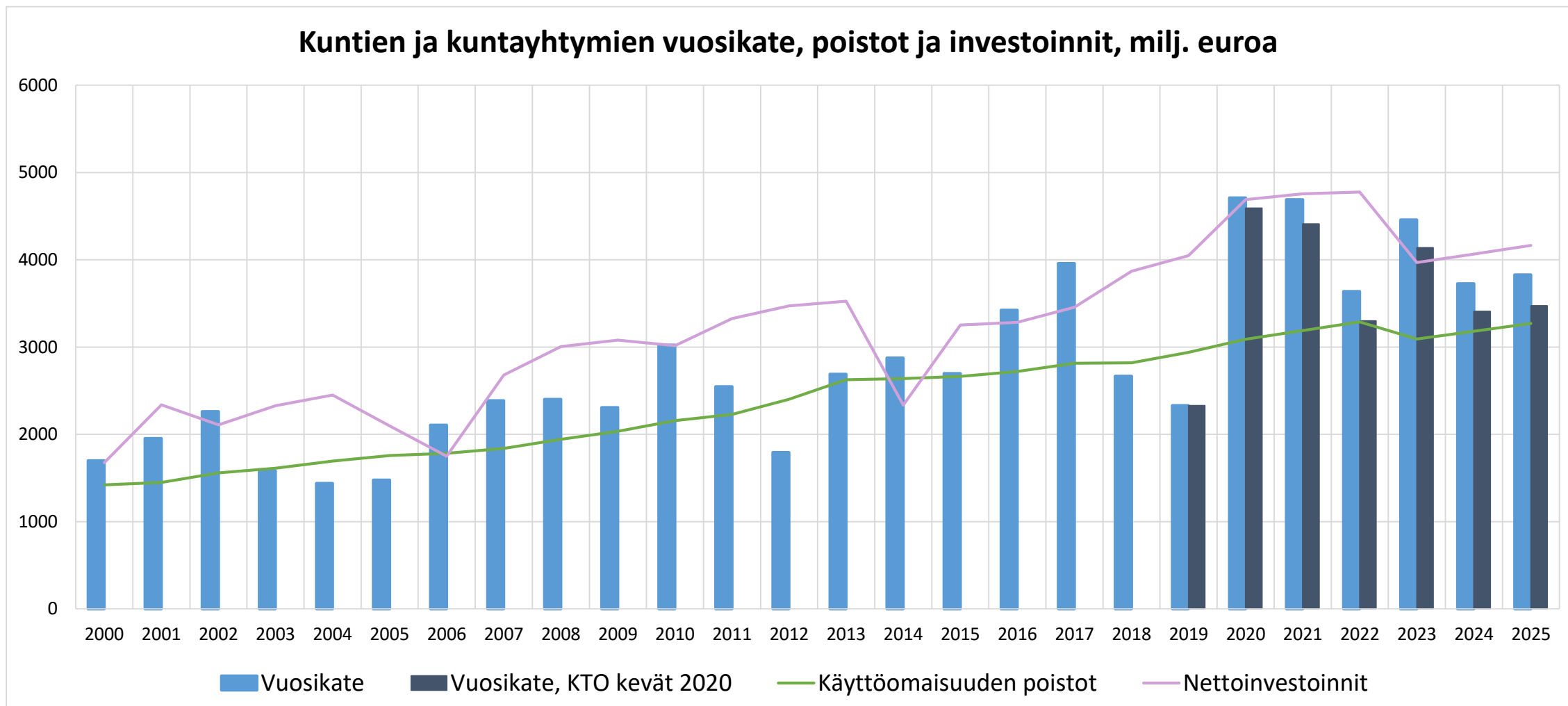
Kuntatalouden tulot vuonna 2022

- Toimintatulot laskevat 5,5 prosenttia, mm. määräaikaisia toimia ja tukitoimia päättyy
- Verotulojen kasvu jää vaatimattomaksi, n. 0,7 prosenttiin
 - kasvua hidastavat yhteisöveron määräaikaisen jako-osuuden korottamisen päättyminen ja
 - kiinteistöverotulojen lasku vuoteen 2021 nähden (vuodelle 2021 kirjautuu kertaluonteisesti vuoden 2020 verotulotilityksistä n. 200 milj. euroa)
- Valtionosuudet kasvavat 6,1 prosenttia mm. hallitusohjelman mukaisten tehtävälaajennusten, valtionosuuden tason korotuksen ja indeksitarkistusten vuoksi.

Kuntien verotulojen ja valtionosuuksien kasvua hidastaa koronatukien päättyminen vuonna 2022

Vuosikate heikkenee vuonna 2022 valtion koronatukitoimien päättyessä

Kuntatalouden menot pysyvät painelaskelmassa tuloja suurempina lukuun ottamatta vuotta 2023

Kuntatalouden menojen kasvua lisäävät:

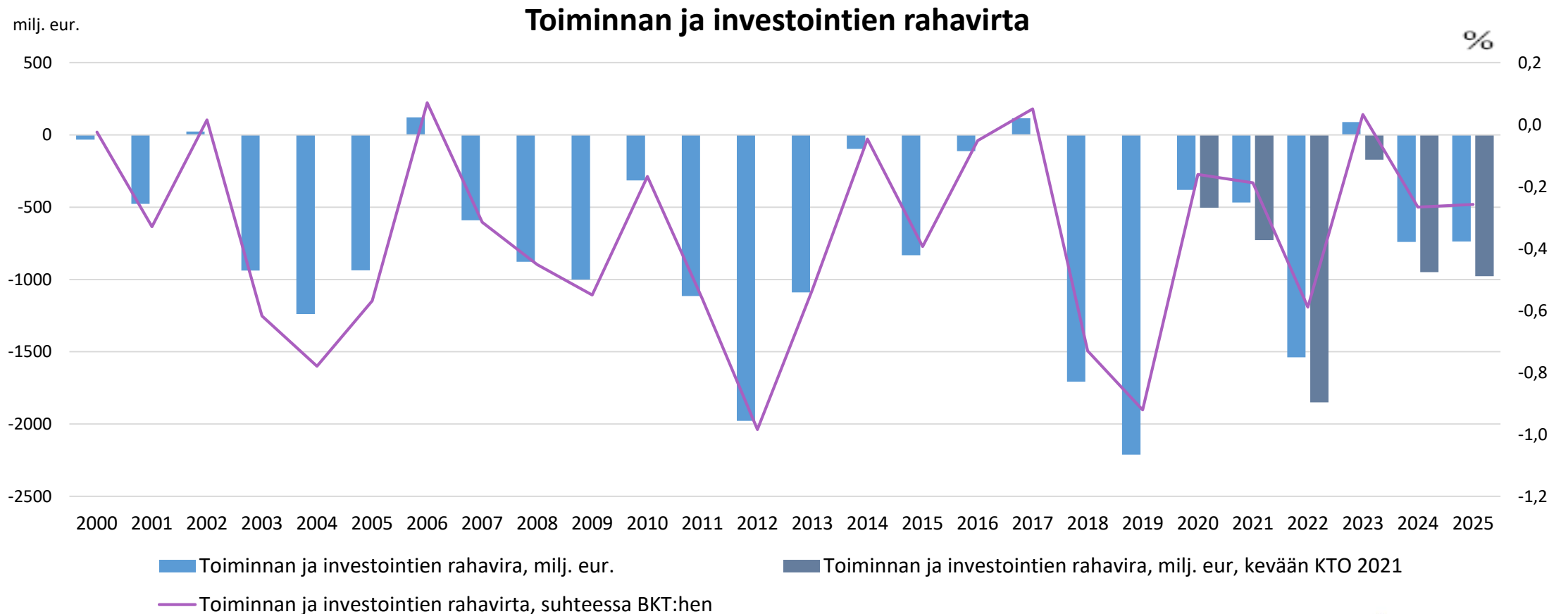
- hallituksen lisäykset ja laajennukset kuntien tehtäviin ja velvoitteisiin
- kustannuskehitys: peruspalvelujen hintaindeksi nousee keskimäärin 2,4 % vuosina 2022–2025
- investointien pysyminen korkealla tasolla rakennuskannan iän ja muuttoliikkeen vuoksi
- väestön ikääntymisestä johtuva sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeen kasvu sote-uudistukseen saakka

Toisaalta sote-uudistuksen jälkeen

- kuntien vastuulle jäävissä koulutuspalveluissa aleneva palvelutarve, jonka vaikutusta on pehmennetty kehitysarviossa

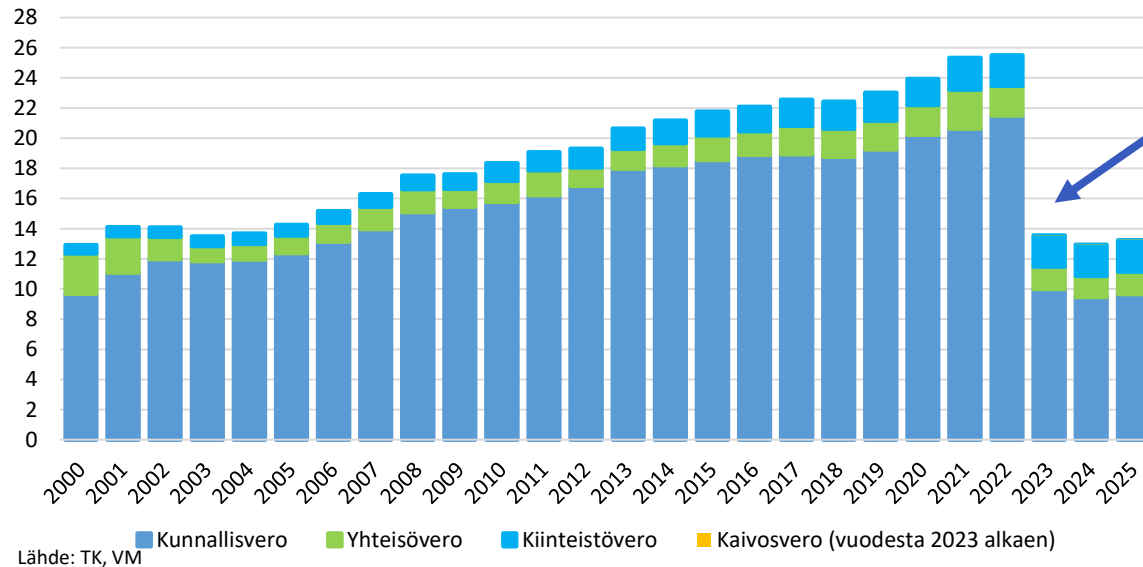
Sote-uudistuksen vaikutus ei näy vielä täysimääräisesti kuntataloudessa vuonna 2023

- Sote-uudistukseen liittyvät laskelmat ovat vielä alustavia, ja ne päivitetään julkisen talouden suunnitelman 2023–2026 valmistelun yhteydessä keväällä 2022.

Kuntien verotulot verolajeittain, mrd. euroa

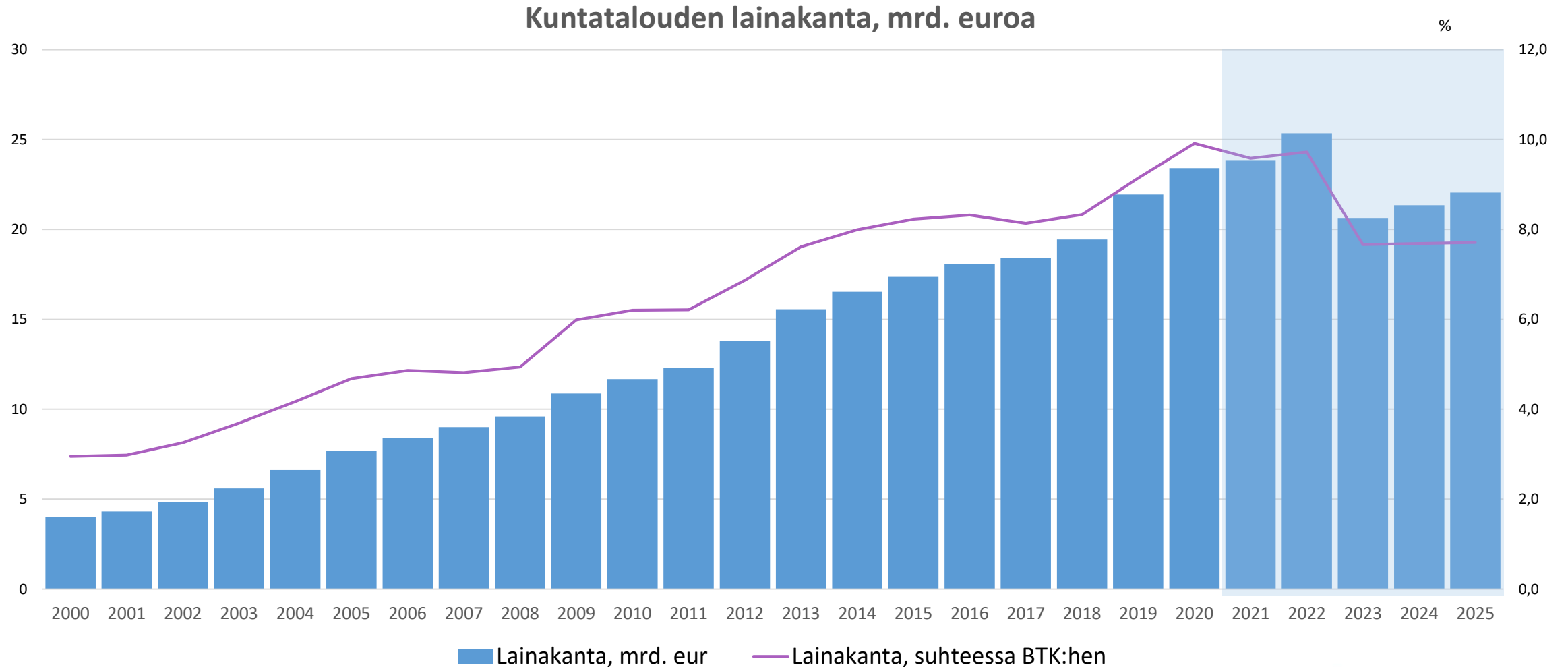
Kuntien verotulot verolajeittain, mrd. eur.

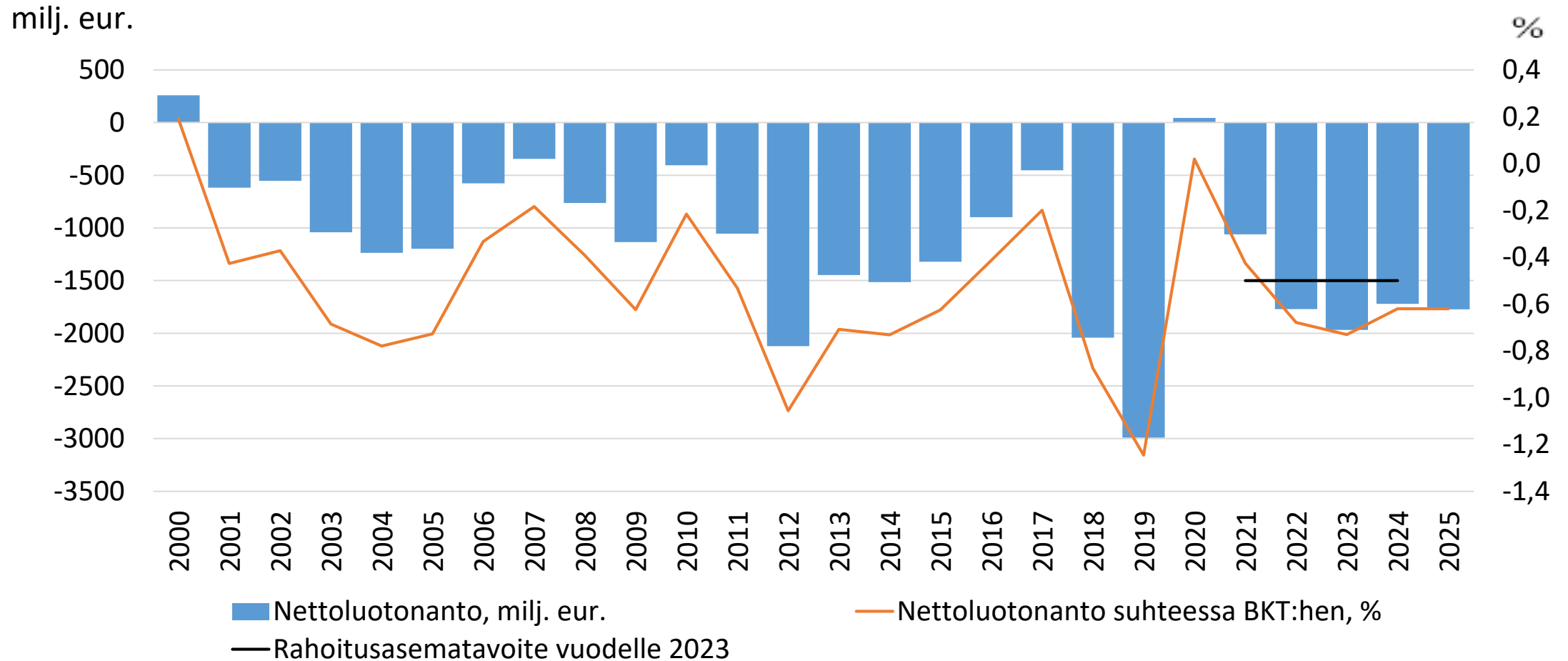
- Sote-uudistuksen vaikutus kuntien verotuloihin ei näy täysimääräisesti vielä vuonna 2023, koska tuolloin kunnille kertyy vielä korkeamman veroprosentin ja jako-osuuden kunnallis- ja yhteisöverotuloja aiemmilta verovuosilta
- Hallitus päätti budjettiriihessä kaivosveron käyttöönotosta vuodesta 2023 alkaen.

Kuntien verotulot verolajeittain, muutos, %	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Kunnallisvero	5,1	2,0	4,1	-53,5	-5,3	2,0
Yhteisövero	3,0	31,5	-23,4	-24,7	-6,6	7,1
Kiinteistövero	-6,6	20,5	-3,1	1,3	1,1	1,0
Kaivosvero					0,0	0,0
Kuntien verotulot yhteensä	4,0	5,8	0,7	-46,8	-4,5	2,3

Sote-uudistuksen myötä kuntatalouden lainakannan kasvuvauhti hidastuu nopeimmin kasvavien menojen siirtyessä pois kuntataloudesta

Paikallishallinnon rahoitusasematavoitteen saavuttaminen on painelaskelman perusteella lähellä mutta edellyttää kuntataloutta vahvistavia toimia

Talouden sopeutuspaine suuri kaikissa kuntakokoryhmissä

Toiminnan ja investointien rahavirta kuntakokoryhmittäin vuosina 2019–2022, euroa/as.

Tuloveroprosentin laskennallinen korotuspaine

Laskennallinen paine veroprosentin korotukseen (%-yks.)	2021 vero-%	2021	2022	2023	2024	2025	2021-2025 keskim. paine
yli 100 000 asukasta (asukkaita yhteensä 2 213 288 v. 2020 väestötieto, 9 kuntaa v. 2021 kuntajako)	18,95 %	0,4	1,9	0,9	1,0	1,0	1,03 %
40 001–100 000 (1 052 391 asukasta, 18 kuntaa)	20,81 %	0,4	2,0	0,1	1,3	1,2	0,99 %
20 001–40 000 (758 624 asukasta, 28 kuntaa)	20,69 %	1,4	2,4	0,6	1,3	1,3	1,40 %
10 001–20 000 (603 644 asukasta, 41 kuntaa)	20,84 %	1,3	1,9	-0,3	1,3	1,3	1,09 %
5 001–10 000 (533 403 asukasta, 73 kuntaa)	21,22 %	-0,4	0,9	-1,0	-0,0	0,0	-0,11 %
2 001–5 000 (290 392 asukasta, 88 kuntaa)	21,31 %	0,5	0,5	-1,6	0,6	0,8	0,19 %
alle 2 000 (51 922 asukasta, 36 kuntaa)	21,42 %	-0,2	0,7	-1,4	1,1	1,3	0,31 %
Manner-Suomen kunnat yhteensä, lähtötaso 20,00	20,00 %	0,5	1,8	0,3	1,0	1,0	0,95 %

Lisätietoja

- Kuntatalousohjelma ja kuntakohtaiset painelaskelmat
vm.fi/kuntatalousohjelma
- Valtionosuuslaskelmat
vm.fi/valtionosuuspaatoksia-ja-laskentatietoja
- Valtion talousarvioesitykset
budjetti.vm.fi
- Valtiovarainministeriön taloudellinen katsaus
vm.fi/talouden-ennusteet